

Bookmaken

Krijgt het oorlogsepos **Zwartboek** 23 januari een Oscarnominatie? Hoe producent San Fu Maltha de film Amerika-klaar maakt.

DE ZEGETOCHT VAN *Zwartboek* duurt voort. Inmiddels zijn de filmrechten aan 65 landen verkocht met China als verrassendste land van aankoop. Het mees- terwerk van Paul Verhoeven sleepte al drie Gouden Kalveren in Nederland in de wacht naast de Jongerenprijs van het Festival van Venetië, maar hoopt nu mee te dingen naar de grote internationale film- prijzen nu het awardseizoen van de Golden Globes, BAFTA's en Academy Awards is aangebroken. Producent San Fu Maltha: 'We proberen op een slimme manier de filmgemeenschap te bewerken.'

Om *Zwartboek* in bioscopen in de Verenigde Staten te kunnen tonen, is de film gekeurd door de Motion Pictures Associ-

ation of America (MPAA) in Los Angeles. Filmkeuringen geschieden op vrijwillige basis door de MPAA en de National Association of Theater Owners (NATO). Een commissie van ouders beoordeelt iedere film en stemt na afloop van een groepsdiscussie over de toe te kennen keuring.

DE CATEGORIEËN ZIJN General Audience (G), Parental Guidance Suggested (PG), Parents Strongly Cautioned (PG-13), Restricted (R) en No one 17 and under admitted (NC-17). De criteria voor de besluitvorming zijn thema, gebezigde taal, geweld, naakt, seks en drugsgebruik. Contractueel was San Fu Maltha overeen- gekomen met Paul Verhoeven dat deze

een *R-rated* film zou afleveren. *R-rated* is ook de keuring waar distributeur Sony Classics op inzette en die de MPAA uiteindelijk aan *Zwartboek* heeft toegekend. San Fu Maltha werpt een zijdelingse blik op de onderbouwing van *Restricted* ('Deze film bevat scènes die voor volwassenen geschikt zijn, vandaar dat bezoekers onder de 17 jaar onder begeleiding van een ouder of volwassene toegang tot de film hebben') en merkt dan op: 'In Nederland is de keuring voor de film 16 jaar en ouder. Dat betekent dus dat 14- en 15-jari- gen de film niet kunnen zien, terwijl hun leeftijdgenoten in Amerika de film onder begeleiding kunnen zien. De film heeft grote educatieve waarde en is juist interes- sant voor jongere kijkers. Wat dat betreft loopt Amerika voor op Nederland.'

'Was het een andere *rating* geworden, dan hadden we moeten snijden in de film om een jonger publiek toegang te kunnen geven', vervolgt hij. 'Bij *Zwartboek* gaat het om de combinatie taalgebruik, geweld en seks; die drie ingrediënten bepalen de *R-rating*. Voor televisie zal de eind- montage iets anders aangeleverd moeten worden. Halen we bepaalde scènes er niet uit, dan wordt de film niet op *prime time* uitgezonden. Dat is heel gebruikelijk', onderstreept hij.

'Immers, tegenwoordig betalen film- vesteerders veel geld op basis van de verwachte revenuen uit de film-, tv- en dvd-verkoop. De televisie- rechten kunnen om de zoveel jaren opnieuw ver- kocht worden en vormen de meest continue geldstroom. Overigens is het nog niet eerder gebeurd dat een film in de

Carice van Houten en Derek de Lint in *Zwartboek*

Nederlandse taal zo snel aan zoveel landen is verkocht. Dat is echt uniek.'

■ ■ ■

VOOR HET TEAM VAN Fu Works (de productiemaatschappij van Maltha), Holland Film (het Nederlandse bedrijf dat de buitenlandse promotie verzorgt) en distributeur Sony Classics is een spannende tijd aangebroken. Op 12 januari werden de nominaties voor de Engelse BAFTA's, de British Academy of Film and Television Arts Awards, bekendgemaakt en op 23 januari volgen de nominaties voor de Academy Awards voor Best Foreign Language Film. Om een kleine graadmeter te geven: voor de Golden Globe voor Best Foreign Language Film zijn *Apocalypto*, *Letters From Iwo Jima*, *The Lives of Others*, *Pan's Labyrinth* en *Volver* genomineerd. San Fu Maltha: 'We hebben een kans voor de BAFTA's en Academy Awards. We doen er alles aan, organiseren filmscreenings in en rond Los Angeles en in Miami. We proberen op een slimme manier de filmgemeenschap te bewerken.' Wat voor reacties hij tot nu toe ontving van Amerikaanse bezoekers? 'Nou, de duizelingwekkende verhaallijn van *Zwartboek* roept in Amerika juist enthousiasme op. Veel mensen benadrukken dat de film geen zwart-wit-verhaal vertelt, maar een situatie in een oorlog beschrijft, in iedere oorlog in feite.'

■ ■ ■

WAAR LOOPT HIJ ALS producent tegenaan bij de ondertiteling en nasynchronisatie van de film? Maltha: 'Om je een voorbeeld te geven: hoe vertaal je het begrip *Oberstorbahnführer*? Het is een Duits begrip, net als *Sicherheitsdienst*. Het is niet eenvoudig om die termen exact uit te leggen. De militaire rangen zijn nu vertaald als *captain of general*. Het blijft vreemd, want wij Nederlanders weten natuurlijk precies om welke rangen het gaat die heel duidelijk met de Duitse bezetting te maken hebben. Het *dubben*, nasynchroniseren van de stemmen, is trouwens echt een uitdaging. Kijk, Carice van Houten spreekt Hebreeuws, Nederlands, Duits en Engels in de film. Hoe los je dat op? Kies je een vrouwelijke stem die die vier talen spreekt? Het is een groot probleem om iemand in het buitenland te vinden die dat kan.' Grinnikend: 'Het kan allemaal nog veel gekker. In Rusland staat een vertaler achter in de zaal de vertaling synchroon mee te schreeuwen. In zijn eentje doet hij alle stemmen. Echt, je maakt echt van alles mee.' ■

Het haasje

ALS IK MOE BEN, verraad ik mezelf. Mijn ene oog wordt kleiner dan het andere. Dat wijst op een criminele inslag. Net als het in elkaar overlopen van de wenkbrauwen is een asymmetrisch gezicht een kenmerk bij uitsteking van de boef. Daar kan hij niets aan doen, zo is hij geboren, maar je kunt hem beter opsluiten voor hij zijn kwaad bedrijft. Daar waren psychiaters zoals Lombroso een eeuw geleden zeker van.

Maar er klonken ook andere geluiden. Je mocht niet op het uiterlijk

geheugen noodzakelijke vitamine. De oplossing lag voor de hand: voeg vitamine B toe aan het bier. Maar je stopt in de fabriek toch ook geen aspirine in de wijn? De vitamine werd aan het brood toegevoegd. Dat hielp. Korsakov nam af. Maar het geheugenverlies is toegenomen. Nu krijgt Alzheimer de schuld. Voor de patiënt maakt dat weinig uit – de ziekte is even ondraaglijk – maar geneeskundigen hebben de pest in. Tegen Alzheimer is geen vitamine opgewassen. In haar wanhoop maakt

STEL JE VOOR DAT JE ALS KONIJN INEENS DEMENT WORDT. KUT, DENK JE DAN, WAAR IS MIJN HOLLETJE NOU

afgaan, werd er gezegd. Innerlijk moet je aflezen aan innerlijk. Niet aan de buiten-, maar aan de binnenkant van de schedel. Het eerste wat onderzoekers daar opviel, was de overeenkomst tussen de hersenen en een wereldbol. Ook de hersenen waren rond, met bergen en dalen aan het oppervlak, waar de meeste bedrijvigheid plaatsvond. Er werden kaarten van de hersenen gemaakt. Hierop kon je aanwijzen waar het spraakcentrum zat, de wiskunde-knobbel en de krankzinnigheid. Nu nog maken chirurgen grapjes wanneer ze een hersenlob wegsnijden: 'Daar gaan de pianolessen!' Maar als portret van je vader hang je nog steeds een foto van zijn gezicht op, niet van zijn brein.

Op hun ontdekkingsreizen door onze hersenen worden onderzoekers op de voet gevolgd door psycholoog Douwe Draaisma. In zijn boek *Ontregelde geesten* schildert hij verwachtingsvolle vergezichten, maar ook glibberige paden, doodlopende groeven en duizelingwekkende ravijnen. Ontdekkingsreiziger Korsakov stuitte in ons brein op zijn syndroom. Vooral alcoholisten raakten met het syndroom van Korsakov hun geheugen kwijt. Later bleken ze door de alcohol beroofd van een voor het

de Alzheimerstichting het volk wijs dat je de ziekte voor kan blijven met een dagelijkse portie hollen. Daar word ik nu wanhopig van. Stel je voor dat je Alzheimer hebt en in een helder moment zo'n kwakzalversfolder leest. Krijg je Alzheimer, is het nog je eigen schuld ook. Had je maar harder moeten hollen.

Je kunt Alzheimer jong krijgen, maar als regel is het een vloek van de ouderdom. Vandaar dat het in de natuur niet voorkomt. Stel je voor dat je als konijn ineens dement wordt. Kut, denk je dan, waar is mijn holletje nou? De vos ziet het likkebaardend aan. Met Alzheimer ben je als konijn het haasje.

Voor mensen is Alzheimer een wereldwijd verschijnsel, zoals het broeikaseffect. Overal op aarde verschijnen in de hersenen van steeds meer oude mensen kluwens en plaques die zich als een aardverschuiving over de schors uitbreiden tot er een slib achterblijft dat van de kaart een doolhof maakt. Windingen versmallen, groeven eroderen tot windiger dalen. Vooralsnog is er tegen Alzheimer dan ook slechts één kruid gewassen: op tijd doodgaan. Als iedereen op tijd doodging, was er amper Alzheimer. Dan was het weer net als vroeger. Weet u nog wel?